

Nieuw Nederlands

TLPST

Lesbrief nummer 18 – mei 2015

Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering? Mail ons: redactie@tlpst.nl.

Woordjes leren

Vind je woordjes stampen moeilijk? Dan is deze nieuwe methode uit Engeland misschien iets voor jou: de betekenis raden.

> [Lees verder](#)

Komt er een wereldwijde emoji-taal?

De allereerste emoticons waren leestekencombinaties, zoals :- (en ;-). Nu spreken we over emoji's, en het gebruik ervan neemt enorm toe. Er zijn zelfs plannen voor een emoji-taal die overal ter wereld gebruikt kan worden.

> [Lees verder](#)

Hoeveel Nederlandse dialecten zijn er?

Hoeveel dialecten heeft het Nederlands? In 2008 verschenen er twee taalatlassen. De ene telde 267 dialecten in Nederland en Vlaanderen, de andere 613. Welke heeft er gelijk?

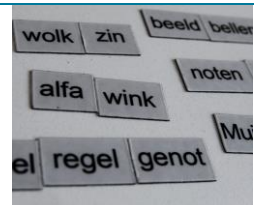
> [Lees verder](#)

Welke woorden komen maar één keer voor op het internet?

Sommige woorden worden heel veel gebruikt. Dat zijn meestal de onopvallendste woordjes. *De* bijvoorbeeld, en *is*, en *van*. Andere woorden zijn veel zeldzamer – zo zeldzaam dat ze maar een keer voorkomen.

> [Lees verder](#)

Woordjes leren

Vind je woordjes stampen moeilijk? Dan is deze nieuwe methode uit Engeland misschien iets voor jou: de betekenis raden.

Engelse onderzoekers lieten een groep proefpersonen een rijtje woorden zien uit een taal die ze niet kenden: het Litouws. Ze vroegen de proefpersonen de betekenis van deze woorden te raden. Dat was natuurlijk een moeilijke opdracht. Er werden dan ook veel foute antwoorden gegeven. Maar het bleek dat de proefpersonen daarna de juiste betekenis van de woorden beter konden onthouden. Als je eerst probeert de betekenis van de woorden te raden, leer je die betekenis uiteindelijk dus beter.

Woordjes stampen.

Hoe dat kan? Het geheim hierachter is een techniek uit de psychologie: door een opdracht iets moeilijker te maken, besteedt de persoon die de opdracht moet uitvoeren er meer aandacht aan. Bovendien gaat zijn geheugen dan ook beter functioneren. Je moet het maar eens proberen. Net als de [andere technieken](#) om te 'blokken'.

Vragen en opdrachten

- 1 Waarom lukt het met de nieuwe methode (de betekenis raden) beter om woorden te onthouden?
- 2 Welke drie andere technieken worden op de website genoemd?
- 3a Bedenk zelf drie manieren om woorden te leren.
- 3b Deel de leermethodes die je bij vraag 3a hebt opgeschreven met drie klasgenoten. Welke leermethodes vinden jullie het fijnst? Leg uit waarom.
- 3c Beschrijf de twee fijnste leermethodes. Schrijf achter elke methode hoe het werkt en waarom het volgens jullie een goede methode is.
- 3d Deel de leermethodes met de klas. Maak met de hele klas een lijstje van de fijnste leermethodes. Zo hebben jullie een handig hulpmiddel voor de volgende toets.

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Komt er een wereldwijde emoji-taal?

De allereerste emoticons waren leestekencombinaties, zoals :- (en ;-) . Nu spreken we over emoji's, en het gebruik ervan neemt enorm toe. Er zijn zelfs plannen voor een emoji-taal die overal ter wereld gebruikt kan worden.

:'-) is 'ik moet huilen van blijdschap', :-# is 'ik draag een beugel' en :- () is 'ik heb lippenstift op'. Deze zogenoemde sms-smileys bestaan al jaren. Maar ze zien er nogal ouderwets uit en bovendien is het aantal combinaties van leestekens beperkt.

Daarom gebruiken we tegenwoordig liever [emoji's](#). Er werken zelfs al [twee Amerikanen](#) aan een vertaalmachine die emoji's in verschillende talen kan vertalen, en andersom. Ze denken er niet alleen aan om individuele emoji's te vertalen naar tekst, maar ook om zinnen, boeken en – een beetje overmoedig – het hele internet náár emoji's te vertalen. Zou zo'n [emoji-vertaalmachine](#) de letters van ons alfabet overbodig maken?.

Vragen en opdrachten

1 Voer de volgende opdrachten uit. Ze staan allemaal weergegeven als emoji's.

1a

1b

1c

2a Pak je telefoon erbij. Typ een appje met alleen emoticons.

2b Stuur het appje naar een klasgenoot. Snappen jullie elkaars appje meteen?

3a Wat vind je een voordeel van appen met alleen emoticons?

3b Wat vind je een nadeel van appen met alleen emoticons?

4 Beantwoord de vraag waarmee de tekst eindigt: Zou een emoji-vertaalmachine de letters van ons alfabet overbodig maken? Leg jouw mening uit.

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Hoeveel Nederlandse dialecten zijn er?

Hoeveel dialecten heeft het Nederlands? In 2008 verschenen er twee taalatlassen. De ene telde 267 dialecten in Nederland en Vlaanderen, de andere 613. Welke heeft er gelijk? De scholieren Esmee en Derian maakten voor een taalkundeproject op hun school [een filmpje](#) over deze vraag.

Het blijkt nog niet zo makkelijk te zijn om het antwoord te vinden. Want wanneer noem je iets eigenlijk een apart dialect? Is de taal van Amsterdamse zakenmensen bijvoorbeeld een eigen dialect, of hoort die bij het Amsterdams? En verandert taal ook niet voortdurend?

Esmee en Derian hebben overal materiaal vandaan gehaald om te laten zien hoe verschillend het Nederlands kan klinken. Je kunt op internet trouwens nog veel meer materiaal vinden. Het Meertens Instituut in Amsterdam onderzoekt al tientallen jaren de Nederlandse dialecten. [Op de website van het instituut](#) vind je duizenden uren geluidsmateriaal uit alle delen van Nederland (en een beetje uit Vlaanderen).

Derian

Vragen en opdrachten

- 1 Wat is volgens jou een dialect?
- 2 Spreek jij een dialect? Zo ja, welk dialect?
- 3 Het Meertens Instituut in Amsterdam onderzoekt al tientallen jaren de Nederlandse dialecten. Op de website van dit instituut is een Nederlandse Dialectenbank te vinden; hierbij is een zogenaamde Spreekende Kaart geplaatst, waarop je bijna alle dialecten van Nederland kunt vinden.
 - a. Zoek Enkhuizen op de Spreekende Kaart.
 - b. Luister een stukje van de opname van het dialect.
 - c. Waarover praten de personen, denk je?
 - d. Luister nu een stukje van een dialect dat erg ver van Enkhuizen aflight. Welke verschillen hoor je?
- 4 Bekijk dit fragment van de cabaretier Herman Finkers. Over welke twee dialecten heeft hij het?

[> Antwoorden](#)

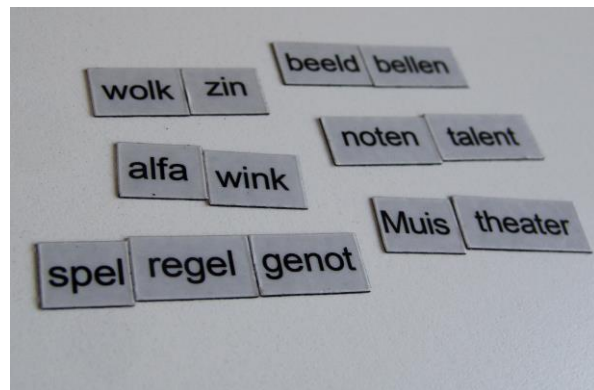
[> Terug naar de voorpagina](#)

Eenzame woorden

Sommige woorden worden heel veel gebruikt. Dat zijn meestal de onopvallendste woordjes. De bijvoorbeeld, en is, en van. Andere woorden zijn veel zeldzamer, bijvoorbeeld omdat ze over dingen gaan waar maar heel weinig mensen over praten. Over dadelmarmelade bijvoorbeeld.

Bestaan er ook woorden die maar één keer gebruikt zijn? Dat is moeilijk te bepalen. Je kunt in het Nederlands immers altijd nieuwe woorden bedenken, en die worden lang niet altijd ergens opgeschreven en opgeslagen. Zo kun je van ieder zelfstandig naamwoord een nieuw zelfstandig naamwoord maken door er *managerscongres* achter te zetten. Van *fruit* maak je *fruitmanagerscongres* (een congres voor managers in de fruitsector), daarvan kun je weer *fruitmanagerscongresmanager* maken (iemand die het zojuist genoemde soort congressen managet); zulke mensen komen weer samen in een *fruitmanagerscongresmanagerscongres*, ook dat heeft weer een manager, en zo kun je eindeloos doorgaan.

Dat zijn allemaal goede woorden, maar ze zijn nog nooit door iemand 'in het wild' gebruikt. Als je op zoek bent naar bestaande woorden die heel zeldzaam zijn, kun je Google gebruiken. Dat deed ook de [weblogger Milfje Meulskens](#), die een tijdje geleden op zoek was naar woorden die maar één keer op internet voorkomen. Kun jij er ook een paar vinden?

Eenzame woorden

Vragen en opdrachten

- 1 Zoek onderstaande woorden op in een zoekmachine. Komen ze veel of weinig voor? A: boekwinkelmedewerker. B: chocolade. C: kleuterbedkussen. D: downloaden. E: tuinstoelborstel?
- 2 Hoe komt het dat sommige woorden uit opdracht 1 vaak te vinden zijn op internet en sommige woorden weinig?
- 3a Bedenk zelf minstens 3 woorden die je bijna niet op internet kunt vinden. Let op: het moeten woorden zijn die bestaan.
- 3b Wat heb je gedaan om deze zeldzame woorden te bedenken?
- 4 De klas wordt in 5 teams verdeeld. Hieronder staan 5 woorden. Bedenk met je team een woord dat in combinatie met dit woord zo min mogelijk hits oplevert in een zoekmachine. Bijvoorbeeld: als je het woord *tijger* combineert met *dierentuin*, krijg je veel hits. Maar *tijger* met *schoolbord*, geeft veel minder hits. Het team met de minste hits, krijgt een punt.
A: telefoon. B: kerstboom. C: iPad. D: bioscoop. E: tijdschrift.

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden bij het eerste onderwerp

- 1** Door een opdracht iets moeilijker te maken, besteedt de persoon die de opdracht moet uitvoeren er meer aandacht aan. Bovendien gaat zijn geheugen dan ook beter functioneren.
- 2** Geheugengolven, studiebuffet en vertellen.
- 3a-3d** Eigen antwoorden.
-

Antwoorden bij het tweede onderwerp

- 1a** Schrijf de titel van je favoriete film op.
- 1b** Teken een hondje (of ander dier).
- 1c** Zing een liedje.
- 2-4** Eigen antwoorden.
-

Antwoorden bij het derde onderwerp

- 1** Officieel is een dialect een variant op een taal. Deze variant wordt gesproken in een dorp of in een streek.
- 2** Eigen antwoord.
- 3c** Er wordt gesproken over bijnamen
- 3d** Eigen antwoord.
- 4** Limburgs en Twents.
-

Antwoorden bij het vierde onderwerp

- 1** A Weinig; B Veel; C Weinig; D Veel; E Weinig.
- 2** Een woord is minder goed te vinden als het een lange samenstelling is. D.w.z.: een woord dat is opgebouwd uit meer dan drie à vier woorden die ook als los woord kunnen voorkomen.
- 3-4** Eigen antwoorden.
-